

Slovtvorné kategorie

1. Deverbální jména: V → N (VP → N)

1.1 Činitelská jména (nomina agentis)

strukturní význam: “ten, kdo Vuje”

chodec ‘ten, kdo CHODIT’, *vykonavatel* ‘ten, kdo VYKONÁVAT’

gramatické vlastnosti: N; [+Anim], [+Mask]

gramatická změna: změna valence bazového V: pohlčení valenční pozice s rolí Ag

chodit <Ag> → *chod-ec*(Ag)

opisovat <Ag, Y> → *opisova-č*(Ag) <Y>: *opisovač knih*

pronajímat <Ag, Y, Z> → *pronajíma-tel*(Ag) <Y, Z>: *pronajímatel chat Holanďanům*

tepat <Ag, Y>: *tepat kov*(Y) <Ag> → *kovotep-ec*(Ag): **kovotepec mědi*

psát <Ag, Y>: *psát romány*(Y) <Ag> → *romanopis-ec*(Ag): **romanopisec historických románů*

1. Jaké pravidlo o valenci činitelských jmen lze odvodit z následujících příkladů?

pronajímatel chat Holanďanům / **pronajímatel Holanďanům*, *odstraňovač min z terénu* / **odstraňovač z terénu*, *předváděč výrobků zákazníkům* / **předváděč zákazníkům*, *poskytovatel informací občanům* / **poskytovatel občanům*

2. Jaký je důvod neexistence těchto derivátů?

a) **vznikač*, **lenivěč*, **zbývač*, **stávač*, **obsahovač*, **spadnuč*

b) **viděč*, **slyšeč*, **dýchač* x *čičač toluenu*, *polykač mečů*

3. Z následujících příkladů definujte vztah mezi videm bazového V a čin. jm.

**přeplavec*, *vykopávač*, *kopáč*, **vykopač*, *učitel*, **naučitel*, *odstraňovatel*

1.2 Jména prostředků (nomina instrumenti)

strukturní význam: “co Vuje”, „prostřednictvím čeho se Vuje“

míchačka „co MÍCHAT“, *naviják* „co NAVÍJET“

gramatické vlastnosti: N; [-Anim]; [+Mask]: *nosič*, *šroubovák*; *reproduktor* / [+Fem]: *škrabka*, *pájka* / [+Neu]: *měřidlo*

gramatická změna: změna valence bazového V: eliminace valenční pozice s rolí Ag

čerpat <Ag, Y> → *čerpa-dlo*(Ag) <Y>: *čerpadlo vody/na vodu*

otvírat <Ag, Y> → *otvír-ák*(Ag) <Y>: *otvírák konzerv/na konzervy*

řezat <Ag, Y>: *řezat křoviny*(Y) <Ag> → *křovinořez*

měřit <Ag, Y>: *měřit kroky*(Y) <Ag> → *krokoměr*

1. Jakými gramatickými vlastnostmi se liší jména prostředků a činitelská jména: *otvírač*, *krouhač*, *sušič*, ...?

2. Vysvětlete existenci slovtvorných synonym: *sběrač* – *sběračka*, *vysílač* – *vysílačka*, *počítač* – *počítačka*, *sušič* – *sušička* – *sušák*